

Monitoring vektorjev borove ogorčice v (*Monochamus* spp.) v Sloveniji

Maja Jurc, Gregor Meterc, Roman Pavlin, Danijel Borkovič

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

Evropska komisija - novosti na zakonodajnem področju, ki se nanašajo na borovo ogorčico (*Bursaphelenchus xylophilus*, Nickle, 1970) - PWN

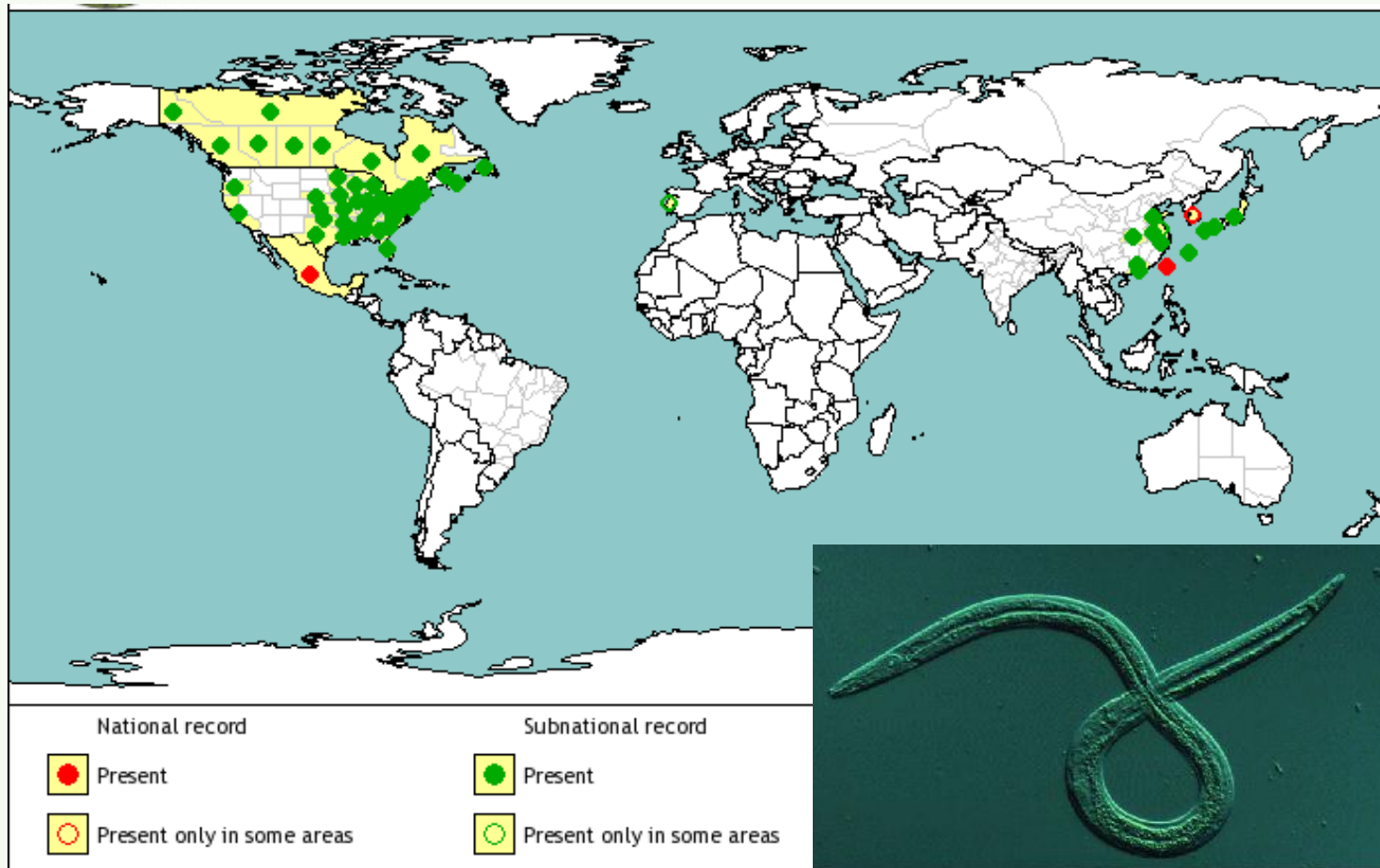
COMMISSION IMPLEMENTING DECISION of D013753/02

on emergency measures to prevent the introduction into and the spread within the Union of *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhrer) Nickle et al. (the pine wood nematode)

14.06.2012

1. Ugotavljajo, da se PWN širi od 1999 na Portugalskem.
2. **Izbruh v Španiji** in ponavljajoča se prestrezanja s PWN **napadenega borovega lesa, lesnega pakirnega materiala in skorje iz Portugalske** v drugih državah članicah kažejo na povečanje nevarnosti širjenja ogorčice v članicah.
3. Z namenom preprečevanja vnosa in širjenja PWN v članicah, ki **še nimajo potrjeno prisotnost** ogorčice uvajajo poleg spremljanja PWN še obvezno spremljanje **njenih vektorjev (*Monochamus* spp.)**.

Geografske razširjenosti borove ogorčice

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

V Evropi: od 1999 ustaljena na Portugalskem

Portugalska, Tróia, 8.5.2008, saniran sestoj *Pinus pinaster*

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta

8. 5. 2008, Tróia, Portugalska, *Pinus pinaster*, prizadeto območje 510.000 ha, leta 2003 – posekanih 14.100 ha

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

Portugalska, *Pinus pinaster*, 8. 5. 2008,

Portugalska,
Pinus pinaster, 18. junij 2007

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

Portugalska, *Pinus pinaster*, 18.
Junij 2007

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

Sistematični nadzor borove ogorčice 2004

Sodelujoča ustanova	Opis dela
ZGS, GIS, FURS, FSI	Analiza verjetnih vstopnih mest in lokacij
GIS	Odvzem vzorcev lesa v gozdnih sestojih: 40
KIS	Odvzem vzorcev lesa v gozdnih sestojih: 25
FSI	Odvzem vzorcev lesa v luki Koper: 10
FSI (v povezavi s carinsko službo)	Odvzem vzorcev lesene embalaže (Luka Koper, Brnik, skladišča): 25
BF-Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire (2007-)	Vzorčenje vektorjev
KIS	Analiza vzorcev na navzočnost vrste <i>B. xylophilus</i>
GIS	Analiza vzorcev na navzočnost gliv modrivk
GIS, KIS, FURS	Seminar

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

a) - From the genus *Monochamus* there are four species:

M. sartor (krojaški žag.), ♀ (*Picea*, redk na *Abies* in *Pinus*), pogost

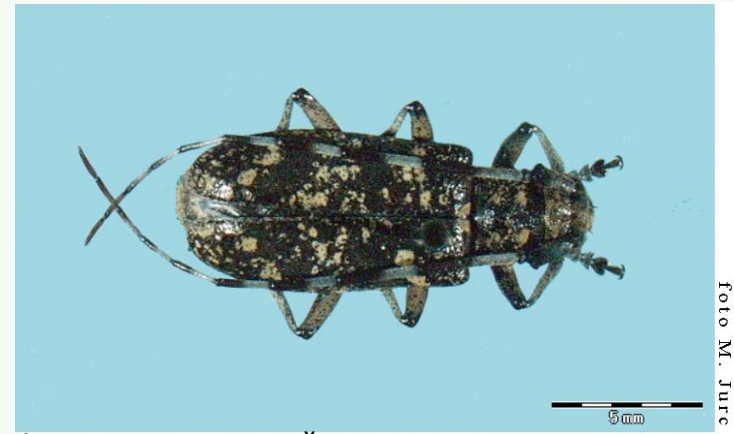
Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta
M. galloprovincialis (borov žag.),
(*Pinus*, redk na *Picea*), redk-v porastu

M. sutor (čevljarski žag.), ♀ (*Picea*, občasno na *Abies*), pogost-v porastu

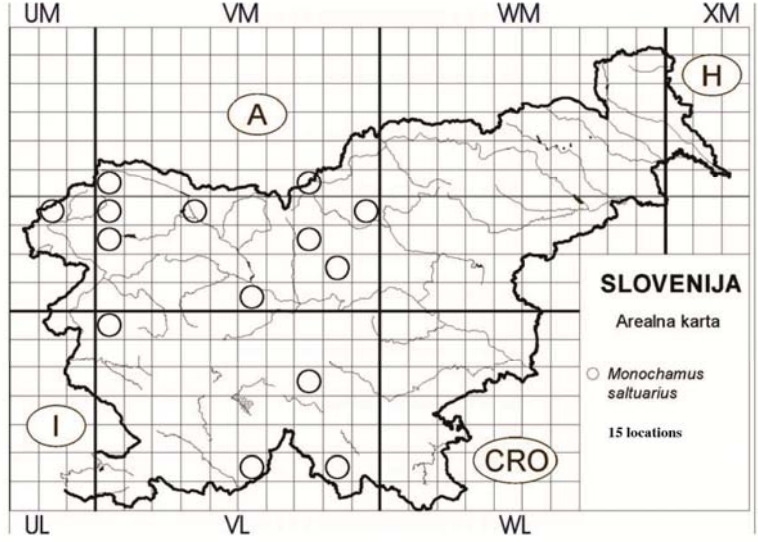
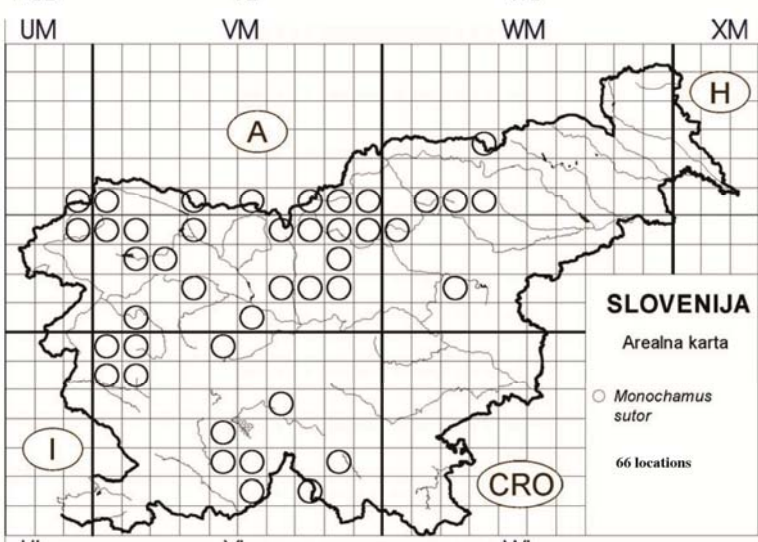
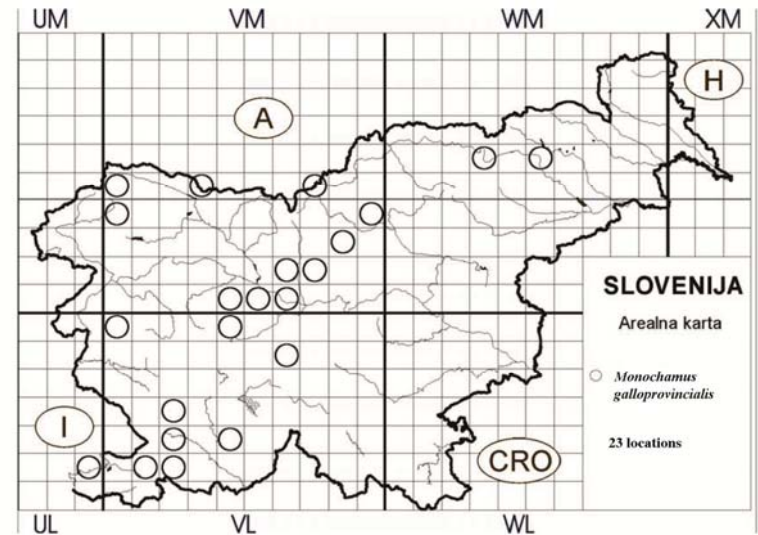
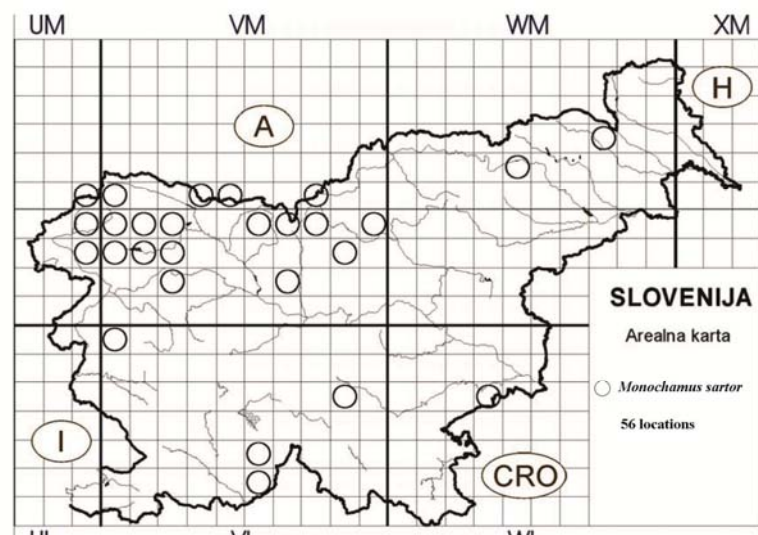
M. saltuarius, (sahalinski žag.), *Picea*, občasno
Pinus), redk-v porastu

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

Znane lokacije avtohtonih žagovinarjev (*Monochamus* spp.) v Sloveniji (podatki : Prirodoslovni muzej Slovenije, podatki iz objav, 2007)

Univerza v Ljubljani

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

Poškodbe žagovinarjev: z žrelostnim žrtjem se lahko ogorčica prenese na zdravo drevo

Imago

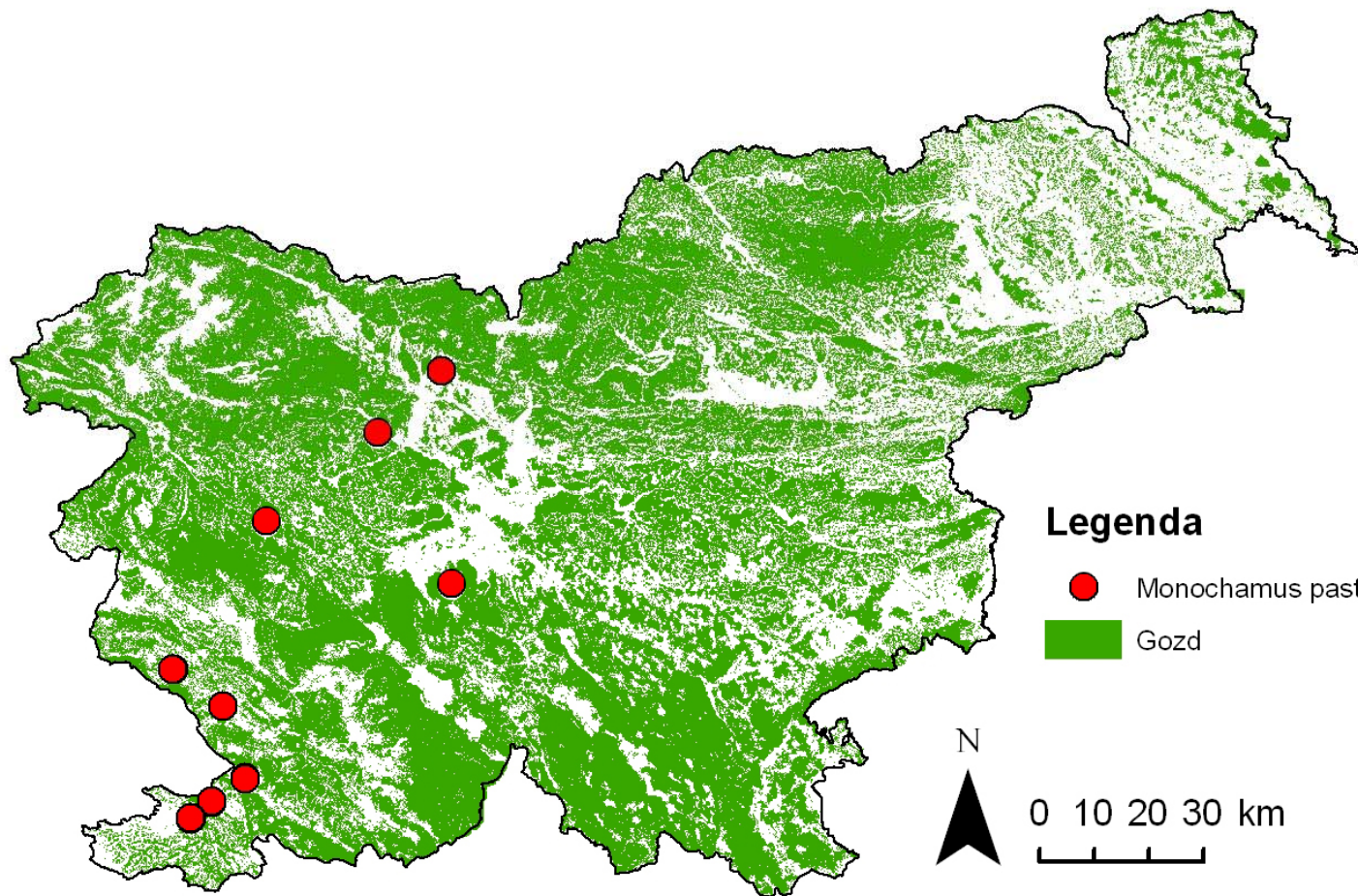

Poškodba

Spremljanje žagovinarjev Sloveniji- Metoda I: 2007-2010

- Od 3.07.2007 do 15.10 2010 smo spremljali kozličke na 9. lokacijah:
  - 5 lokacij je bilo na apnencih in dolomitu v monokulturah *Pinus nigra*,
  - 1 lokacija je bila na flišu (*Pinus halepensis*) – **submediteranska regija**;
  - 1 lokacija v centralnem delu na rjavih tleh s *Pinus sylvestris* – **predalpska regija**;
  - 1 lokacija s *Picea abies*, 1 lokacija z *Abies alba* – **dinarska regija**.
- Entomofavno smo nabirali v pasti križne pasti, 3 pasti/lokacijo z atraktantom (etanol, α -pinen, oddajanje 2g/dan 25-28°C ter mešanica feromonov Gallowit in Pheroprax); v lovilnih posodah je bil konzervans, nabiranje 1x na mesec.

ni
eta

Legenda

- Monochamus pasti
- Gozd

0 10 20 30 km

Lokacije vzorčenja: Filipčje brdo, Krajna vas, Kozina, Kastelec, Dekani, Brdo pri Kranju, Udin Boršt, Idrija, Podpeč

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

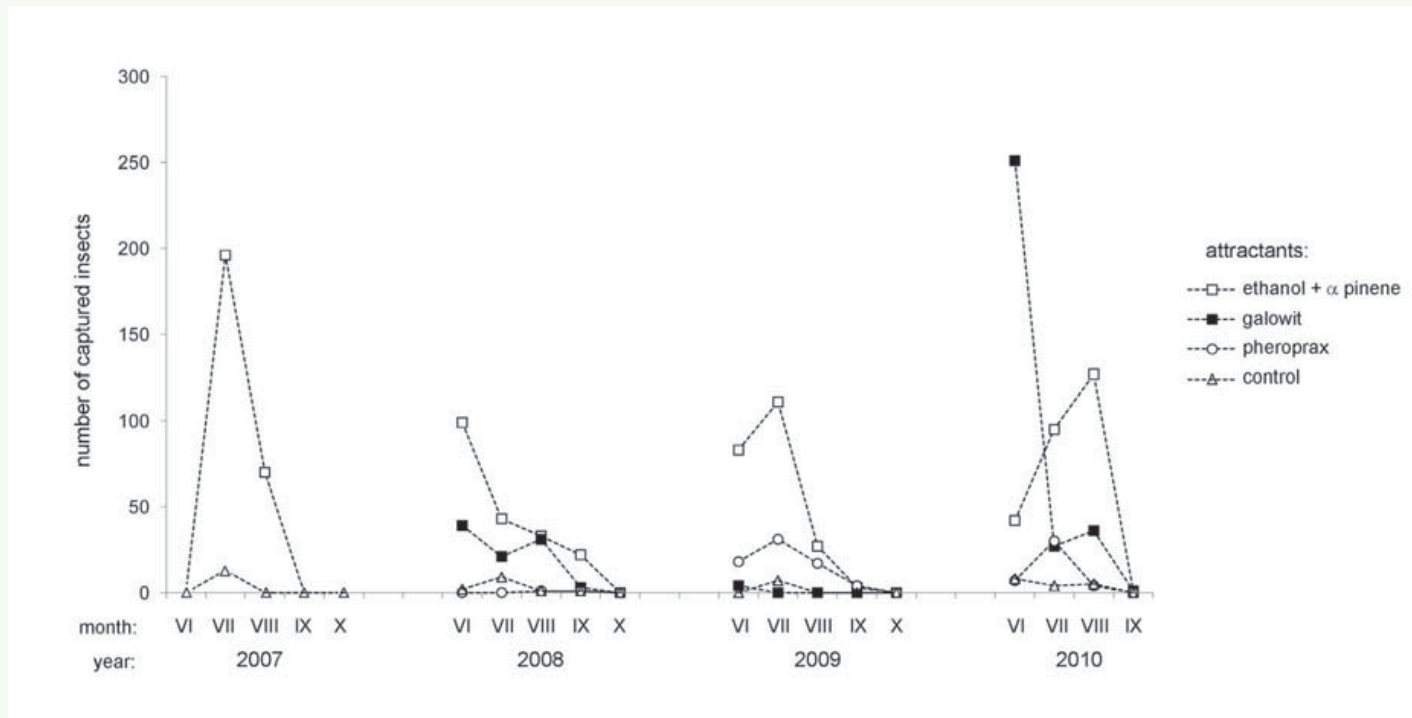
Sistematično spremljanje kozličkov *Monochamus* – vektorjev borove ogorčice v RS

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

Lokacija Dekani
Pinus halapensis

Slika 1: Ulov kozličkov (Cerambycidae), 2007-2010, *Pinus* spp.

Vektorji borove ogorčice

Večina vrst rodu *Bursaphelenchus*, vključno z *B. xylophilus*, živi v povezavi z različnimi vrstami hroščev iz družin kozličkov-Cerambycidae (*Arhopalus rusticus*, *Acanthocinus griseus*, *Spondylis buprestoides*), rilčkarjev-Curculionidae in poddruž. podlubnikov-Scolytinae (*Hylurgus ligniperda*, *Tomicus piniperda*, *O. erosus*).

Table 3: Taxa of the family Cerambycidae from all locations according to the attractants used (ethanol+ α -pinene, Gallowit® or Pheroprax®) and on all hosts trees

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta

Taxa	Ethanol+ α -pinene	Gallowit®	Pheroprax®	Control	Total (N)	Locations	Host trees
1. <i>Spondylis buprestoides</i> (Linnaeus, 1758)	1043 d	80 c	32 b	14 a	1043 d	1,2,3,4,5,6	1,2,3
2. <i>Arhopalus rusticus</i> (Linnaeus, 1758)	360 b	7 a	8 a	13 a	360 b	1,2,3,4,5,6,7,8	1,2,3,4,5
3. <i>Monochamus galloprovincialis</i> (Olivier, 1795)	44 a	56 a	5	1	44 a	1,2,3,4,5,6	1,2,3
4. <i>Arhopalus ferus</i> (Mulsant, 1839)	71 b	2 a	0	0	71 b	1,2,3,4,5,6	1,2,3
5. <i>Neoclytus acuminatus</i> (Fabricius, 1775)	42 b	11 a	4 a	10 a	42 b	1,2,3,4,5,6	1,2,3
6. <i>Rhagium inquisitor</i> (Linnaeus, 1758)	24 a	42 b	0	0	24 a	1,2,3,4,5,6	1,2,3
7. <i>Acanthocinus aedilis</i> (Linnaeus, 1758)	3	30 a	20 a	0	3	1,2,3,4,5,6	1,2,3
8. <i>Leiopus nebulosus</i> (Linnaeus, 1758)	2	19 a	14 a	0	2	1,2	1,2
9. <i>Stictoleptura rubra</i> (Linnaeus, 1758)	2	3	1	3	2	1,2,3	1,2,3
10. <i>Acanthocinus griseus</i> (Fabricius, 1792)	1	3	1	0	1	2,3	2,3
11. <i>Arhopalus</i> sp.	1	1	0	2	1	2	2
12. <i>Prionus coriarius</i> (Linnaeus, 1758)	3	1	0	0	3	6	1
13. <i>Tetropium castaneum</i> (Linnaeus, 1758)	3	0	0	0	3	8	5
14. <i>Leiopus</i> sp.	0	0	2	0	0	1	1
15. <i>Tetropium fuscum</i> (Fabricius, 1787)	1	1	0	0	1	3	3
16. <i>Xylotrechus arvicola</i> (Olivier, 1795)	2	0	0	0	2	6	1
17. <i>Monochamus sutor</i> (Linnaeus, 1758)	0	2	0	0	0	2	2
18. <i>Lepturalia nigripes</i> (De Geer, 1775)	0	0	0	1	0	4	1
19. <i>Clytus arietis</i> (Linnaeus, 1758)	0	0	0	1	0	4	1
20. <i>Exocentrus adspersus</i> Mulsant, 1846	0	0	0	1	0	4	1
21. <i>Monochamus sartor</i> (Fabricius, 1787)	0	1	0	0	0	1	1
22. <i>Purpuricenus kaehleri</i> (Linnaeus, 1758)	1	0	0	0	1	6	1
23. <i>Rupela maculata</i> (Poda, 1761)	1	0	0	0	1	1	1
24. <i>Strangalia melanura</i> (Linnaeus, 1758)	0	1	0	0	0	3	3
SUM	1604 d	260 c	87 b	46 a	1604 d		
Cerambycidae (undetermined or destroyed in traps)	176 b	13 a	10 a	16 a	176 b		
Total (N)	1780 d	273 c	97 b	62 a	1780 d		

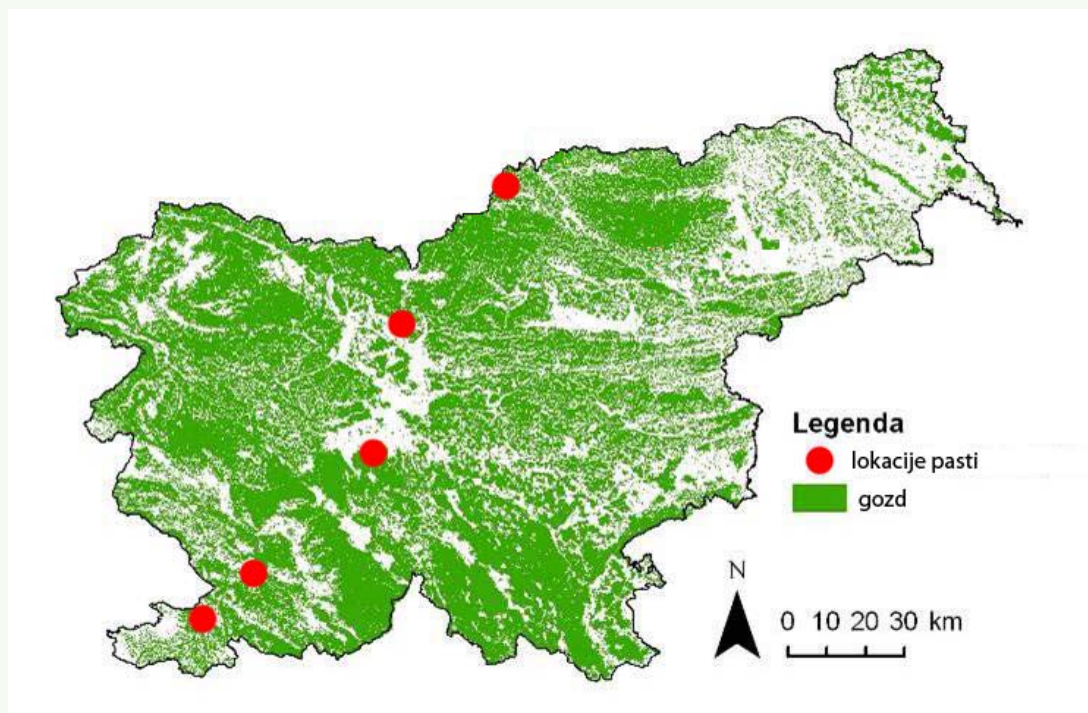
Locations: 1- Kastelec, 2- Dekani, 3- Brdo pri Kranju, 4- Filipčje brdo, 5- Kozina, 6- Krajna vas, 7- Podpeč, 8- Idrija

Host trees: 1- *Pinus nigra*, 2- *Pinus halepensis*, 3- *Pinus sylvestris*, 4- *Abies alba*, 5- *Picea abies*

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

METODA II: 2011-2012

V letu 2011 smo na petih lokacijah s pomočjo atraktantov (GalloProtect 2D, α -pinen+etanol) ugotavljali prisotnost žagovinarjev (*Monochamus* spp.) v sestojih petih najpomembnejših vrst iglavcev pri nas.

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta

Tabela 1.
Monitoring
žagovinarjev ,
lokacije Dekani,
Kastelec, Podpeč,
Brdo pri Kranju,
Prevalje, atraktanti
GalloProtect 2D,
alfa-pinen+etanol,
2011.

METODA II: 2011-2012

Univerza v Ljubljani
Biotekniška fakulteta

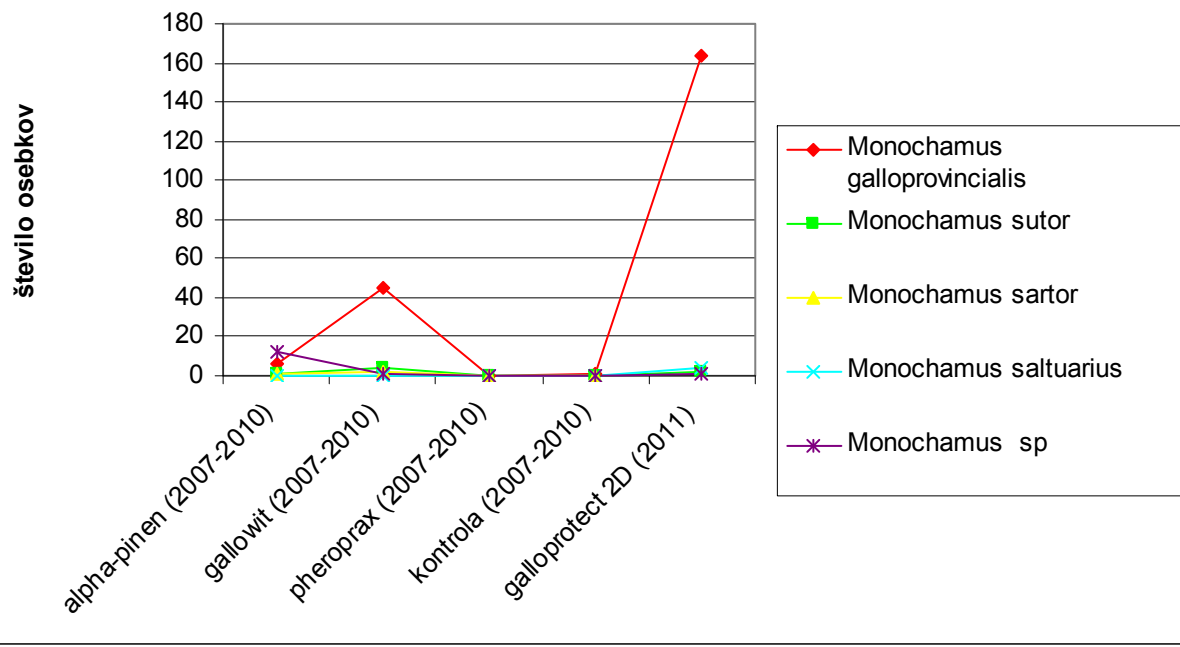
lokacija	datum lovljenja	GalloProtect 2D	št.	α -pinen+etanol	št.
DEKANI	23.5.2011 - 6.7.2011	M. galloprovincialis	59		
	6.7.2011 - 3.8.2011	M. galloprovincialis	26		
	3.8.2011 - 8.9.2011	M. galloprovincialis	30		
	8.9.2011 - 19.10.2011	M. galloprovincialis	2		
KASTELEC	23.5.2011 - 6.7.2011	M. galloprovincialis	11		
	6.7.2011 - 3.8.2011	M. galloprovincialis	6	Monochamus spp	1
	6.7.2011 - 3.8.2011	Monochamus spp	1		
	3.8.2011 - 8.9.2011	M. galloprovincialis	4		
PODPEČ	24.5.2011 - 11.7.2011	M. saltuarius	3		
BRDO PRI KRANJU	6.7.2011	M. galloprovincialis	6		
	6.7.2011	M. saltuarius	3		
	6.7.2011 - 4.8.2011	M. galloprovincialis	1		
	4.8.2011 - 21.9.2011	M. galloprovincialis	19		
	4.8.2011 - 21.9.2011	M. saltuarius	1		
	4.8.2011 - 21.9.2011	M. sutor	1		
	21.9.2011 - 11.10.2011	M. sutor	1		
	26.5.2011 - 7.7.2011	M. sartor	1		
PREVALJE		M. saltuarius	2		
		Monochamus spp.	1		
	7.7.2011 - 10.8.2011	M. saltuarius	1		
		M. sartor	2		
		M. saltuarius	2		
Skupaj			183		1

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

Species	Year Trap position Attractant	2010				2011		
		Above ground				Lower canopy		
		Ethanol + α -pinene	Gallowit®	Pheroprax®	Control	Ethanol + α -pinene	Gallo- protect®	Control
<i>Stictoleptura rubra</i>		1						
<i>Rhagium inquisitor</i>		2	45	2		3		
<i>Arhopalus rusticus</i>		3			4			
<i>Spondylis buprestoides</i>		25			1	8	2	
<i>Acanthocinus aedilis</i>		1						
<i>Acanthocinus reticulatus</i>						1		
<i>Leiopus nebulosus</i>			1					
<i>Monochamus galloprovincialis</i>						26		
<i>Monochamus saltuarius</i>						4		
<i>Monochamus sutor</i>						2		
TOTAL		32	46	2	1	12	38	

Lokacija: Brdo pri Kranju Kranju

Dekani, Brdo pri Kranju, Kastelec (2007 - 2011)

	alpha-pinen (2007-2010)	gallowit (2007-2010)	pheroprax (2007-2010)	kontrola (2007-2010)	galloprotect 2D (2011)	N
<i>Monochamus galloprovincialis</i>	6	45	0	1	164	216
<i>Monochamus sutor</i>	1	4	0	0	2	7
<i>Monochamus sartor</i>	1	2	0	0		3
<i>Monochamus saltuarius</i>	0	0	0	0	4	4
<i>Monochamus sp</i>	12	1	0	0	1	14

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 21.06.2012, Sežana

v Ljubljani
ška fakulteta

Slika: R. Pavlin

3. seminar in delavnica iz varstva gozdov, 2012, Sežana

Zaključki

1. V Sloveniji je biodiverziteteta rodu *Monochamus* visoka (**4 vrste**).
2. Vektorji so prisotni v vseh fitogeografskih regijah, kjer so potekale raziskave, ugotovljeni pa bili v sestojih s *Pinus*, *Picea*, *Abies*.
3. **Velikost populacij žagovinarjev je majhna** (možni razlogi: naravna redkost žagovinarjev, zaradi dobre preventive in gozdnega reda v naših gozdovih, metode lovljenja – lovna debla??.....).
4. **Priporočilo za gospodarjenje z gozdom- strogo izvajanje sanitarnih ukrepov (odstranjevanje ustreznih dreves za naselitev in razvoj žagovinarjev).**

OBJAVE:

Jurc, M., Bojovic, S., Fernández-Fernández, M., Jurc, D., 2012. The attraction of cerambycids and other xylophagous beetles, potential vectors of *Bursaphelenchus xylophilus*, to semio-chemicals in Slovenia. *Phytoparasitica*, 2012, <http://dx.doi.org/10.1007/s12600-012-0234-4>, doi: [10.1007/s12600-012-0234-4](https://doi.org/10.1007/s12600-012-0234-4).

Jurc, M., Bojovic, S., Pavlin, R., Meterc, G., Repe, A., Borkovič, D., Jurc, D., 2012. Biodiversity of saproxylic beetles of pine forests in Slovenia with emphasis on *Monochamus* species. V JURC, Maja (ur.). *Saproxylic beetles in Europe : monitoring, biology and conservation*, (Studia forestalia Slovenica, 137). Ljubljana: Slovenian Forestry Institute, Silva Slovenica, 2012. str. 23-32.

Kokalj, V., *Žagovinarji (Cerambycidae: Monochamus) kot vektorji borove ogorčice (Bursaphelenchus xylophilus) v Sloveniji : diplomsko delo (univerzitetni študij - 1. stopnja)*, Ljubljana: [V. Kokalj], 2011. VIII, 39 f., ilustr. http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/dn1_kokalj_vita.pdf. [COBISS.SI-ID [3245990](https://www.cobiss.si/id/3245990)]

Hvala!

www.bf.uni-lj.si